

Куракін Олександр Миколайович,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та історії держави і права
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЯКІСТЬ ПРАВОВОЇ НОРМИ В МЕХАНІЗМІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Дотримання якості норми права в механізмі правового регулювання, серед іншого, забезпечується відповідністю її змісту критерію гнучкості. У літературі є погляд на гнучкість, як «відповідність юридичних норм потребам розвитку, що виражається у своєчасній скасування застарілих законоположень і встановленні нових, в безперервному оновленні законодавства» [1, с. 54], але хаотичне зростання нормативно-правової бази призводить до втрати її системних якостей. Дані тенденції призводять до виникнення абсурдних прикладів на практиці.

Уникнути цього дозволить встановлення балансу шляхом визнання невід'ємним супутником гнучкості норми права ознаки її стабільності. Однак норма права, будучи малою, але основоположною, структурною одиницею нормативно-правової бази, повинна бути лише відносно стабільна, тобто до тих пір, поки її існування не веде до старіння окремих нормативно-правових положень, законодавчої бази та стагнації всієї системи права. При цьому вважаємо, що не потрібно однакової абсолютної стабільності для норм права з різним змістом. Зміст норм права, що виходять з найбільш загальних непохитних принципів права, потребує стабільності своїх положень більше, ніж норми, що конкретизують, розвивають положення загальних правових норм.

Пропонуємо розглядати критерієм якості норми права адекватність змісту норми права фактичному статусу суб'єкта. Ще Л. Фуллер вважав, що неодмінним принципом законності в державній організації виступає створення для кожного суб'єкта права умов, які дозволяють йому виконувати приписи юридичних норм, «право не повинно вимагати неможливого від підданого». [2, с. 42] Адекватність змісту норми права фактичному статусу суб'єкта означає простоту її реалізації, швидкість реагування на правову ситуацію, мінімізацію етапів для досягнення конкретної задачі правового регулювання, зведення до мінімуму можливих витрат (тимчасових, фінансових, моральних, інтелектуальних та інших) для реалізації своїх природних прав.

Ключова роль норми в механізмі правового регулювання не применшує значення інших його елементів. Думається, їх внесок у механізм правового регулювання не менш значимий, внаслідок чого вважаємо необґрунтованим меншу увагу вчених до якості юридичного факту, акта реалізації та акта застосування. Спеціальним критерієм ефективності механізму правового регулювання є якість юридичного факту. Критерії

якості юридичного факту, акта реалізації, акта застосування щодо ефективності механізму правового регулювання будуть вторинними критеріями його ефективності, так як впливають на рівень його функціональності опосередковано, а щодо якості елементів механізму правового регулювання – провідними критеріями.

Таким чином, ефективність явища свідчить про те, наскільки якісно здійснюється його функціональне призначення. Незважаючи на те, що механізм правового регулювання виступає як системне і цілісне явище в праві, складові такого механізму не розчиняються в ньому. Останні можуть розумітися як самостійні самодостатні закінчені правові явища.

З цього можна зробити висновок про наявність у кожної структурної одиниці механізму правового регулювання власної функції, які не є тотожними функціям механізму правового регулювання. Отже, й ефективність кожного з елементів не можна прирівнювати до ефективності механізму правового регулювання. Тут застосуємо закон синергії, згідно з яким сума властивостей цілого перевищує «арифметичну» суму властивостей, наявних у кожного з його елементів окремо. Хоча ефективність окремих елементів механізму правового регулювання опосередковано підтверджує ефективність його в цілому. Таким чином, встановлення критеріїв ефективності механізму правового регулювання вимагає постійного контролю, щоб дослідження ефективності елементів відбувалося в його рамках.

1. Дробязко С.Г. Условия эффективного воздействия законодательства на создание материально-технической базы коммунизма / С. Г. Дробязко // Право и коммунизм: сб. науч. ст. – М.: Юрид. лит. – 1965. – С. 39–62.

2. Петрова Е. Коррупция в погонах / Е. Петрова // Восточно-Сибирская правда. — 2003. — С. 40-47.

Наливайко Олег Іванович,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
член правління Дніпропетровської обласної організації
«Асоціація українських правників»

ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ЧИННИК ГАРАНТУВАННЯ СТАБІЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

В умовах розбудови правової системи України, що ґрунтується на дотриманні гарантій прав людини і громадянина, безперечно, важливим є підвищення рівня правосвідомості населення, тобто сукупність знань, дій, пог-